

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Postboks 8111 Dep

0032 Oslo
Att. Marit Kvamme

Rettigheter til hjemmeundervisning i videregående skole

Vi viser til brev av 02.08.2007 fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus vedrørende elevers rett til hjemmeundervisning i videregående opplæring.

Bakgrunnen for brevet er at fylkesmannen har mottatt flere henvendelser om skoleeier er forpliktet til å gi opplæring hjemme hos elever. Disse henvendelse gjelder i hovedsak elever med diagnosen ME (myalgisk encefalopati). Dette er en sykdom som kan være langvarig og den innebærer at de rammede elevene har store vansker med å følge den ordinære undervisningen på skolen.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har tolket opplæringslov med forskrift og forarbeider slik at elevene i videregående skole ikke har rett til hjemmeundervisning, se e-post av 16.mai 2007.

Fylkesmannen i Vestfold har derimot i brev av 25.05.2007, kommet til at kommuner og fylkeskommuner kan være forpliktet til å gi opplæring andre steder enn i skole.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus ber nå Utdanningsdirektoratet komme med en avklaring av spørsmålet om elever i videregående opplæring har rett til hjemmeundervisning i regi av skolene.

Det følger av opplæringsloven § 3-1 at alle elever som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring har rett videregående opplæring.

Denne retten innebærer blant annet at elevene har rett på et bestemt antall undervisningstimer, jf. oppl. § 3-2 annet ledd. Denne retten gjelder også fullt ut for elever som ikke har eller kan få et tifredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, jf. oppl. § 5-1. Elever som på grunn av sykdom ikke kan ta del i den ordinære undervisningen har derfor i utgangspunktet en likeverdig rett som de som kan få ordinær undervisning i skolen. Dette gjelder både opplæringens innhold og dens omfang.

Elevers rett til et fastsatt timeantall kan likevel bli avkortet på grunn av fravær som eleven selv er skyld i. Dette gjelder også ved alt av kortere fravær, uansett grunn. Dette følger av lovens forarbeider, jf. NOU: 18 s.97 og juridisk teori, jf. Helgelands kommentarutgave til opplæringslova s. 113-114. Fravær som skyldes sykdom kan således innebære at den sykdomsrammede eleven vil kunne få en avkortet rett på det rammeantallet av undervisningstimer som er fastsatt i lov og forskrift.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus slutter av dette at elever ikke har rett på hjemmeundervisning da de ikke vil ha krav på å få kompensert det fraværet elevene har hatt på bakgrunn av sykdom.

Det følger videre av NOU: 18 s.97 at "Ved sykdom kan fylkeskommunen eller kommunen være forpliktet til å gi opplæring andre steder enn i skole." Fylkesmannen i Vestfold mener således på bakgrunn av forarbeidene og elevens rett etter § 3-1, at fylkeskommunen kan være pliktig til å gi undervisning i hjemmet til den enkelte eleven. De opplyser videre at om hvorvidt den enkelte elev har krav på opplæring i hjemmet vil bero på en konkret vurdering ut i fra elevens behov. Denne vurderingen må foretas av PPT, eventuelt i samarbeid med lege eller andre sakkyndige og være i samsvar med reglene i opplæringsloven kapittel 5.

Når det gjelder opplæring i grunnskolen finner vi en tilsvarende rett til opplæring i oppl. § 2-1 som vi finner når det gjelder elvers rett til videregående opplæring i oppl. § 3-1.

Også grunnskoleelevers rett kan avkortes på bakgrunn av sykdom. Det følger derimot av juridisk teori, jf. Helgelands kommentarutgave til opplæringslova s. 56, at: "Ved langvarig fravær som eleven eller foreldrene ikke er skyld i selv, kan kommunen ha plikt til å gi opplæring et annet sted enn skolen, for eksempel hjemme hos eleven under lengre sykepleie."

Denne plikten oppfylles også i praksis av kommunene i dag.

Når det gjelder fylkeskommunens ansvar for å gi opplæring et annet sted enn skolen, finner vi ingen tilsvarende svar i teorien. Saken viser også at praksis er ulik i de forskjellige fylkeskommunene.

Det må videre stilles spørsmål om det foreligger grunner som tilsier at fylkeskommunen ikke skal ha en tilsvarende plikt som kommunen har når det gjelder å gi opplæring i hjemmet.

Det følger av oppl. § 2-1 at "barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring". Det foreligger ingen tilsvarende plikt til videregående opplæring.

Ved at barn og unge er pålagt en plikt til grunnskoleopplæring må det offentlige legge til rette for at alle skal kunne oppfylle denne plikten, også elever som ikke kan få ordinær opplæring i skolen på grunn av sykdom. Da det ikke er en tilsvarende plikt til videregående opplæring, kan det reises spørsmål om det offentlige i like stor grad må legge forholdene til rette for at ungdom skal få oppfylt sin rett til videregående opplæring.

Selv om det ikke foreligger en plikt til videregående opplæring, vil elevene i like stor grad som ved grunnskoleopplæring ha rett til undervisning i henhold til lov og forskrift. Fylkeskommunens og kommunens plikt til å gi opplæring er således likeverdig selv om det ikke foreligger en tilsvarende plikt til videregående opplæring som til grunnskoleopplæring.

Oppl. § 3-1 gir ungdom en rett til videregående opplæring og fylkeskommunen har en plikt til sørge for at denne retten blir innfridd, jf. oppl. § 13-1. Denne retten innebærer at elevene skal få en opplæring som i størst mulig grad oppfyller de lov- og forskriftsfestede krav som er satt til innhold og omfang. På bakgrunn av dette kan ikke fylkeskommunen nekte å gi elever som er langvarig syke, undervisning i hjemmet på bakgrunn av at disse elevene kan få et tilrettelagt og forlenget opplæringsløp, jf. § 5-1 femte ledd.

Som nevnt følger det også klart av NOU: 18 s.97 at fylkeskommunen ved sykdom kan være forpliktet til å gi opplæring andre steder enn i skole.

Etter Utdanningsdirektoratets mening har derfor fylkeskommunen plikt til å oppfylle retten til videregående opplæring også for elever som på grunn av sykdom ikke kan følge ordinær skoleundervisning. Det vil si at disse elevene da må få opplæring i hjemmet eller på sykehus dersom de ønsker det, og er i stand til å motta opplæring.

Retten til hjemmeundervisning forutsetter at elevens sykdom innebærer at eleven ikke vil kunne få et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen. Dette må vurderes ut i fra reglene som følger av opplæringslovens kapittel 5. Det må komme frem i den sakkyndige vurderingen som gjøres, at eleven vil ha et behov for å få opplæring i hjemmet. Når det gjelder de aktuelle elevene som er nevnt i denne saken, vil det også kunne være nødvendig med en medisinsk vurdering da disse elevens mulighet til å kunne få opplæring i skole i stor grad er avhengig av deres medisinske tilstand.

Utdanningsdirektoratet vil understreke viktigheten av at det går kort tid fra behovet for spesialundervisning blir meldt frem til vedtak om spesialundervisning fattes, jf. forvaltningsloven § 11a. Dette gjelder alle elever som har behov for spesialundervisning, men gjør seg særlig gjeldende for de aktuelle elevene da de før vedtak fattes, vil stå uten et opplæringstilbud da de ikke vil være i stand til å motta opplæring i skolen.

Med vennlig hilsen

Ingrid Mauritzen
Avdelingsdirektør

Kristian Olav Mørch
Førstekonsulent

Kopi til:

Oslo kommune Utdanningsetaten
Fylkesmannen i Vestfold

Postboks 6127 Etterstad
Postboks 2076

0602 Oslo
3103 Tønsberg